

Ta nemška animoznost na naših srednjih šolah je krvava rana, in dolžnost vseh faktorjev našega javnega življenja je, da združeno in z vsemi sredstvi delujejo na to, da se ta rana zaceli. Tu je vsaka obzirnost zločin na naši mladini iz zato na razvoju naroda. „Domovina“ pravi, da ima proti rečenemu profesorju Metzlerju v rokah orožje, ki ga mora storiti nemožnega na naših srednjih šolah! Če pozivljamo „Domovino“, naj rabi to orožje, ni to maščevalnost ali ščuvanje na denunciacije, ampak jo pozivljamo, naj v imenu naroda izvrši čin dolžne samoobrane. Če kdo našemu narodu streže po življenju, sili sam ta narod, da se brani!“

V resnici je nečuvstvo, kako se po nekod greši pri vzgoji naše mladine. Naši mladi ljudje se tudi drugod ne samo v Mariboru naravnost ubijajo, kar je vnebovpijoč greh, a to ne od nemških, ampak celo od slovenskih rok! Sploh smo prepričanja, da nimajo nekateri ljudje, ki imajo opraviti tudi s šolstvom, niti pojma o vzgoji in o ravnanju z mladino. Železna pest in trdo srce ne bosta nikdar plemenita vzgojevalca. Šola ni kaznilnica, temveč učilnica in vzgojevalnica.

Šolska izvestja.

Prejeli smo več šolskih izvestij, ki nam pričajo, da število učencev, oziroma učenk po naših ljudskih šolah vedno napreduje, da se po nekod množi tudi število razredov ter seveda tudi število učnega osebja. Šolska izvestja so nam podala vodstva I., II. in III. deške petrazrednice v Ljubljani, dekliški osemrazrednici v Ljubljani, deški štirirazrednici v Kranju in Novem mestu, ravnateljstvo meščanske šole v Krškem in izmed srednjih šol samo ravnateljstvo nižje realke v Idriji in ravnateljstvo c. kr. umetno-obrtno strokovne šole v Ljubljani. Ostalim ravnateljstvom srednjih šol se menda ni zdelo vredno, da bi nam poslala svoja šolska izvestja, oziroma „Jahresberichte“, saj nemara razen že imenovanega idrijskega, ljubljanske strokovne šole in onega II. državne gimnazije v Ljubljani, ki smo ga videli slučajno, ni slovenskega srednješolskega izvestja pod božjim solncem, kar je tudi *signum temporis*.

Letos je manj ljudskih šol izdalo letna poročila nego običajno druga leta. Vzrok tiči menda v tem, ker je deželni šolski svet kranjski prepovedal odlikovanje pridnih učencev in učenk, da privede čim hitreje zavojeno in dekadentno kranjsko šolstvo na pravi tir. Tako imajo krajni šolski sveti manj stroškov, a učenci in učenke manj veselja — torej dve muhi na en udarec!

Vsebina vseh ljudskošolskih izvestij je prilično enaka: učiteljski zbor, statistički pregled učencev, knjižnica, učila, važnejši ukazi šolskih oblastev, imenik učencev . . . Ljubljanska letna poročila imajo vrhutega še Trunkov jako umešten spis „Staršem šolske mladine“ v Dimnikovem prevodu, izvestje I. mestne šole prinaša poleg tega še kratek živatopis s sliko pokojnega Andreja Žumra, ki je vodil s prelepimi uspehi nekaj let imenovano šolo.

Po naših mislih bi bilo dobro, če bi vsako šolsko izvestje prineslo vsako leto kak primeren spis bodisi o domači ali šolski vzgoji, o razmerju med šolo in domom, o zemljepisnih ali zgodovinskih posebnostih dotičnega kraja in okraja i. t. d. To bi zanimalo starše in otroke bolj nego sama imena, same številke in suhoparni šolski ukazi.

Nemško-slovensko letno poročilo meščanske šole v Krškem opisuje petindvajsetletnico tega zavoda, ki mora zahvaliti svoj obstanek samo požrtvovalnosti plemenite rodovine Hočvarjeve. V tem šolskem izvestju edine, a še te nemške privatne meščanske šole je priobčen tudi nemški prolog ob slavnosti petindvajsetletnice, ki ga je zložil učitelj Jos. Cizel, in poljudno pisan slovensko-nemški članek „Ein Blick ins Reich der Kunstgeschichte“ iz peresa učitelja Karla Humeka. Vsa brošura je okrašena z mnogimi portreti in podobami.

Izvestje mestne nižje realke v Idriji prinaša na prvem mestu temeljito pisano razpravo prof. dr. Stanislava Benka „Kje naj postavimo meje psihiškemu življenju v organiški narodi?“ na drugem mestu pa velezanimivi spis prof. Maksa Pirnata „Pripravniki tečaj v Idriji“, ki je vzgojil obilico naših čestitih, izvečine že pomrlih tovarišev. Kako je graditi nova šolska poslopja, nam jasno kaže „Kratek popis novega realnega poslopja“, ki ga je na tretjem mestu priobčil in z reprodukcijami načrtov oživel ravnatelj Pirc.

O drngih šolskih izvestjih seveda ne moremo poročati, ker jih nismo — kakor že rečeno — prejeli.

Dopisi.

Zagreb.

Slavnostno odkritje spominske plošče Ivana Filipovića. Na dan godu sv. Cirila in Metoda, t. j. 5. julija t. l., se je vršila v Veliki Kopanici veličastna slavnost, kakršna se redko obhaja v mili nam domovini in kakršne doslej še ni bilo v Veliki Kopanici v Slavoniji. Ta dan je bila ob 5. popoldne na slavnosten način in ob izvanredni udeležbi naroda iz mesta in okolice, pa v prisotnosti mnogobrojne inteligence odkrita spominska plošča Ivana Filipovića, očeta hrvaške učiteljske organizacije. Po znakih oduševljenega razpoloženja domačega ljudstva je bilo možno sklepati, da se je ta narod pripravil za sprejem kakega visokega dostojanstvenika. Vse hiše, vsa poslopja in drevesa so bila okrašena in okinčana z narodnimi emblemi. In takisto narod, ta dragi, ta plemeniti in mili narod velikokopaniški. Vsi, ki so samo mogli na noge, mladi in stari ljudje, moški in ženske so prihitali na mesto slavlja, da izvrše prijetno dolžnost pijetete, da dajo duška čuvstvom, ki so mu prepojila dušo. A da si je ta narod gledati iz oči v oči, kako ga krasi vedro in pošteno čelo, kako so se mu rdela od radosti lica, kako so se mu napolnile z zadovoljstvom in ponosom prsi, ker se slavi eden izmed prvih in najodličnejših sinov njegovih, tedaj ti ni treba mnogo, da ti ne zableste v očeh zaradi nekega posebnega čuvstva in razburjenja solze radosti, da pod vplivom toliko ugodnih dejmov ne vsklikneš z evangelistom: Resnično, resnično, ti Velika Kopanica, nisi najmanjše mesto v vseh Hrvatih, ker je izšel iz tebe velik tolažnik in sijajna zvezda na nebu hrvaškega šolstva, naš velikan in prvak Ivan Filipović, ki ga ti sodiš in odgojiš, ki mu ti daš bister um in narodno dušo, ki ga tudi znaš ceniti in slaviti!

Ko je dospel čas, da stopimo k odkritju spominske plošče, se je dvignila vsa Velika Kopanica, da pohiti tja. Narod, ki ga je bilo na tisoče, se je razvrstil v gostih vrstah ob obeh straneh ceste. Svečani izprevod, na katerega čelu so stopali zastavonosci in mestna godba djakovška, se je začel pomikati iz šole na odkazano mesto. Za šolsko mladino

je stopal pontifikat, domači župnik g. Mirko Pejaković v ornatu. Za njim je stopal kraljevi okrajni predstojnik g. Josip Zulehner, obkrožen z gospodi okrajnimi in občinskimi uradniki, mnogimi duhovniki, zdravniki itd. Da je temu odličnemu izprevedu dalo značaj, da je to prava učiteljska slavnost, mnogobrojno zbrano učiteljstvo, se razume samo ob sebi. Sin in vnuč našega slavljence, blagopokojnega Ivana Filipovića, sta bila ob vsi proslavi predmet posebne pažnje in osobitega spoštovanja.

Vso pot od šole do rojstnega doma Ivana Filipovića je dajal narod duška radostnim srcem s klicanjem: „Živjeli!“ ter z mahanjem z robcami in klobuki. Ko smo dospeli na mesto, je zavladal mir kot v cerkvi. Vsi so stali ob slavnostnem prostoru odkritih glav in resno veselih lic. Nebo je bilo vedro in divno, z njega so se spuščali zlati solnčni plameni kakor da nosijo do nas sveto milost in božji blagoslov.

Na govorniški oder stopi prvi predsednik odbora gosp. Luka Ergotić, umirovljeni bilježnik. Govornik očrta z jedrovitimi besedami, kako se je došlo do spominske plošče, zahvali se, ki so zanj kaj darovali, in da znamenje, da padl zastor. Ob neopisno navdušenem klicanju „Slava mu!“ je bila odkrita spominska plošča, ki je vsem izredno ugajala. Sedaj stopi pred njo celebrant, da opravi blagoslov; narod je pobožno slušal sveto opravilo in ga spremljal z molitvami. Ko je mestni župan izjavil, da sprejme spominsko ploščo v občinsko last, da bo pazil nanjo in jo čuval kot nekaj svetega, ko je odpel pevski zbor učiteljev Filipovićevo himno, stopi na govorniški oder zagrebški ravnatelj-učitelj Josip Klobučar, ki govori kot zastopnik „Saveza hrv. učitelj. društava“ in „Hrv. pedagog.-književnog zbora“. Njegov govor so na mnogih mestih prekinjali slavakliči.

Za tem je očrta v krasnem vezanem govoru, ki ga je zložil Josip Binički, domača učenka s čuvstvom in milim glasom markantne poteze v življenju in delovanju Ivana Filipovića. Potem stopi na govorniški oder domači ravnatelj-učitelj A. Vidaković, ki izpregovori mnogosrčno besedo gostom, učiteljstvu, narodu in končno mladini, vse najlepše zahvaljujoč za častno udeležbo ter jim priporočujoč, da ohranijo v blagem spominu velikega domoljuba, ki je bil vzor vseh rodoljubnih vrlin, ki naj bodo vsem pred očmi pri delu na polju narodne prosvete in sreče hrvaškega naroda. Končno pozdravi g. Rožić kot zastopnik učiteljskega društva za mesto Osijek in okolico z izbranimi besedami vse prisotne in čestita Veliki Kopanici na tej slavnosti, potem pa zapojejo vsi narodno himno „Lijepa naša domovina“. V istem redu, v katerem je došel, se je tudi vrnil izpreved v šolo. Narod pa je pristopil k spominski plošči, da jo vidi in da se divi temu lepemu delu. Starci in starke, daljni rojaki, znanci in spoštovalci so poljubljali podobo svoje dike in svojega ponosa, a našega prvaka in velikana Ivana Filipovića, ki mu boji slava in zopet slava! Josip Klobučar.

Galicija.

Iz Levova nam pišejo: Pri zadnjih volitvah v levovski občinski svet se je posrečilo učiteljstvu — čast njegovi izborni organizaciji! — da je spravilo po živahni volilni borbi dva svoja tovariša, učitelja Kornela Javorskega in Jana Dolskega, v občinski svet. V imenu neke skupine volilcev pa je proti tej izvolitvi protestoval advokat dr. Obminski ter je zahteval nje anulacijo, češ, da nimajo ljudskošolski učitelji kot mestni uradniki pasivne volilne pravice v občinski svet. Pri verifikaciji volitve je občinski svet zavrgel Obmin-

skega protest z motivacijo, da ni po neki razsodbi upravnega sodišča smatrati ljudskošolskih učiteljev občinskimi funkcionarjem. Dr. Obminski pa ni hotel odnehati, nego se je pritožil proti temu sklepu občinskega sveta na upravno sodišče.

Pred kratkim so bili tožniki, predsedstvo občinskega sveta in oba v levovski obč. svet. izvoljena učitelja obveščeni, da je upravno sodišče o tej principijelno važni zadevi, za katero se, kakor je razvidno iz mnogih dopisov, ki jih prejema levovsko učiteljsko društvo, živo zanimajo tudi učiteljske organizacije drugih kronovin, razpisalo razpravo na dan 15. kimavca t. l.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Glavno zborovanje postojnskega učit. društva se vrši dne 3. avgusta ob 10^{1/2} uri dop. v šolskem poslopju s sledečim vzporedom: 1.) Pozdrav predsednikov. 2.) Poročilo tajnikovo. 3.) Poročilo blagajnikovo. 4.) Volitev pregledovalcev računov. 5.) Volitev 7 odbornikov. 6.) Nasveti. Odbor.

Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 23. julija na Vranskem. Zborovanju, ki je bilo dobro obiskano, so prisostvovali tudi sledeči gostje: gospa in gđe. Meglič, gđe. Grebene, g. Fischer ter jurist g. Kodermann. Prav presrečno je pozdravil zborovalce najprej g. Meglič, nadučitelj na Vranskem, potem pa predsednik društva g. Farčnik. Zanimivo je bilo predavanje g. Stritarja: „Prva skrb“ po formalnih stopnjah. Vsem je predavanje ugajalo, samo po naših mislih je bila vsa učna slika nekoliko preveč komplicirana in malo pretežavna za drugo, oziroma tretje šolsko leto. Predavanju je sledila živahna debata. Živahen razgovor se je unel radi ustanovitve čebelarkega društva. Društvo se bo v kratkem ustanovilo in se je v ta namen že izvolil osnovalni odbor, ki naj vse potrebno ukrene, potem pa skliče ustanovni občni zbor. Društvo obeta biti velike važnosti za savinjsko dolino. V osnovalni odbor so bili izvoljeni gg.: Farčnik, Marschitz, Meglič in Zdošek. G. Zotter je priporočal „Šolsko matice“, rekoč, da je sveta dolžnost vsakega slovenskega učitelja, da je naročnik „Šolske matice“. Prihodnje zborovanje se vrši v sredi meseca oktobra v Letušu. Omeniti moram tudi, da se je g. predsednik tekom zborovanja spominjal dveh članov — jubilarov: g. Megliča in gđe. Snideršič. Prvi obhaja letos tridesetletnico, druga pa petindvajsetletnico učiteljevanja na Vranskem. Obema želimo, da bi še mnogo, mnogo let delovala v prid in blagor naše mladine in našega naroda. Živela! Poleg tega vselega dogodka bodi mi dovoljena še sledeča neljuba opazka. V našem okraju imamo štirirazrednico, na kateri učiteljujeta dve mladi gospodični in en mlad gospod, ki se pa tako zanimajo za naša zborovanja, da so vedno odsotni. Gospoda, če se zboruje poleti ob krasnem vremenu in če se ne potrudijo priti k zborovanju najbližje, jedva 5 km oddaljene učne osebe, je to neodpustljivo. Mi si hočemo to dobro zapomniti, da bomo vsaj vedeli, s kom imamo opraviti. Kdor ni z nami, je zoper nas. In res je tako! . . . Po zborovanju smo se zbrali na vrtu gostilnice „Slovan“, kjer smo izpregovorili še marsikatero besedo ter ostali pozno v noč skupaj.

Iz ormoškega okraja nam pišejo: Mnogobrojna udeležitev zborovanja okrajnega učiteljskega društva ormoškega je pokazala, da je društveni odbor pravo zadel, ko je določil trg središki za zborovanje dne 2. julija. Ker je bila takrat zaradi boleznih središka šola zaprta, se je zborovanje vršilo v občinski sobani.

Kot gostje so društvo počastili gg.: župan središki Jos. Šinko, dež. poslanec Ivan Kočevar, in veletržec Makso Robič, katere je društveni načelnik g. A. Porekar prav presrečno pozdravil. — Ta posest mora učiteljstvo ormoškega